

Premerzna številka stane 75 para
 Početna lista: Celo leto 60 din, pol leta 30 din, četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem nastopu primeren popust. Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
 Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštne. Telefon interurban št. 113.

22. štev.

Maribor, dne 28. februarja 1923.

Letnik XV.

Protič proti Pašiču.

Na Pašičev velesrbski govor na radikalni kandidatski seji v Beogradu odgovarja gospod Stojan Protič v svojem listu. Glavne misli Pašičevega izvajanja smo obravnavali v predzadnji številki, sedaj pa naj sledi Protičev mnenje.

Ta Pašičev govor je zelo važen, ker je, kolikor je Protiču znano, Pašič prvič javno iznesel svoje mišljenje o ureditvi države, o vidovdanski ustavi ter njenem pomenu, o reviziji ustave in pa o pomenu sedanjih volitev. Protič razmotriva najprej one izjave in trditve, ki karakterizirajo Pašiča osebno ter razkrivajo njegovo pojmovanje narodnega ujedinjenja. Pašič je najprej povedal, da je on predlagal, naj bi se ujedinjena država Srbov, Hrvatov in Slovencev imenovala Srbija in sicer za to, ker obstoji Srbija že 100 let kot država, ker ima največ zaslug pri ujedinjenju in osvobođenju in ker so Srbi najštevilnejši del našega naroda. To spominja Protiča na »Srbende« šestdesetih in sedemdesetih let prošlega veka in še več, — Pašič je s takim razumevanjem narodnega problema prekosil celo Cavoura, Bismarcka in one angleške državnike, ki so početkom 18. in 19. stoletja ustvarili ujedinjeno kraljevino Veliko Britanijo in Irsko, a jim ni prišlo na misel predlagati, naj se imenuje kratkomočno Anglija, ker imajo Angleži največ zaslug pri ujedinjenju, ker so najštevilnejši, ker imajo svojo zgodovino in sicer še starejšo od srbske.

Protič nadalje ostro kritizira Pašičevo hvalisanje srbske ustave ko pravi: »Pašič je rekel, da daje naša ustava večjo svobodo, kot mnoge republike — in srote radikali so pogoltnili to Pašičevo žabo. Eni kimajoč z glavo, drugi pa morda tudi v veri, da bo že tako, ker Pašič pravi. Na nesrečo Pašičevo in teh siromakov radikalov, pa baš v istem času gospod Vujičić, notranji minister poziva policijske oblasti, da bi branile državljansko svobodo in svobodo shodov pred nekimi besnili in razuzdanimi ljudmi, ki hočejo državljanom vsiliti svojo voljo in ki razganjajo shode. Seveda je moral gospod Vujičić na žalost tudi pozabiti, da razloži ljudem, kako in kdo naj brani to svobodo, ko sama policijska oblast to svobodo ogroža ter krati sredi same prestolnice Beograda pred očmi samega ministra notranjih zadev in ministrskega predsednika pod firmo zakona o zaščiti države, a vedno in povsod celo proti besedilu tega zakona. Interesantno bi bilo tudi vedeti, katero republiko je vzel Pašič za »mušter«, ko si upa brez rdečice sramu trditi, da je v naši kraljevini po vidovdanski ustavi več svobode, kot v mnogih republikah.«

Protič se zdi Pašič posebno originalen, ko razlaga, kako se je odločilo, da mora biti naša država unitarna in ne federativna. Za Pašiča obstoja samo taka unitarna država, kakršno je on sam zasnoval s Svetozarjem Pribečevićem ob »pametni« pomoči dr. Laze Markovića in Marka Trifkovića ter jo oblekel v vidovdansko ustavo.

»Ali veste«, ironizira Protič, »zakaj je federacija pri nas nemogoča in če bi jo tudi sami hoteli? — Nemogoča je zato, ker smo mi Srbi, Hrvati in Slovenci pomešani, pa bi potem pri razdelitvi nekateri Srbi ostali v Hrvatski, neki Hrvati pa v Srbiji. Da bi se lahko izvedla federacija, bi se morali razdeliti Srbi na eno, Hrvati na drugo, Slovenci pa na tretjo stran in v teh federativnih državah bi morali biti v eni sami Srbi, v drugi samo Hrvati, v tretji pa samo Slovenci.«

Pašičevo mnenje o zgodovini Protič takole kritizira: »Pašič je v globokem proučevanju našega narodnega problema tudi našel, da ravno pri nas ni zgodovinskih pokrajin, oziroma oblasti. Te pokrajine, ki jih imamo, ni ustvarila zgodovina, temveč politika avstrijska in turška in vse to stoji za Pašiča izven zgodovine. Ljudje, ki poznajo zgodovino, trdijo, da osvobodilci in oblastniki ne morejo imeti pravega vpliva na pokrajinsko razdelitev, da jo po navadi celo zadržijo, kakor so jo našli in da se razdelitev s tekom časa skoraj neopazno menja. Pašič se ne more prištejvati k poznavalcem zgodovine in zato govori o avstrijski in turški politiki tam, kamor to ne spada. Tako, kakor so naši ustavotvorci delali z našimi pokrajinami in oblastmi, ne dela nihče. Ta original je njim prepuščen, da se z njim ponašajo pred zgodovino. Da bi vlada dokazala še večjo moč teh svojih idej, je iznašel Pašič, da se je ravno svetovna vojna vodila samo radi tega, da razbije in prevrže vse historične meje in ograje. Ni se torej vodila za zmago demokracije, narodne samouprave, svobode državljanov in za pravico narodnih manjšin, temveč samo proti zgodovinskim mejam in razlikam! Zato tudi ne bi smelo biti samoupravnih oblasti, ki bi kolikor toliko spominjale na neke države, a še manj, bogvaruj, da bi te oblasti ali pokrajine imele neke svoje posebne skupščine, ki bi izdajale še neke posebne zakone! Če ima vodja ustavotvorcev take predodke in take predpotopne pojme o državi in državnih ureditvi, potem seveda ni čuda, da se ubije vsaka misel o reviziji ustave.«

V svojem govoru se je Pašič tudi jasno izjavil za politiko glasovanja in preglasovanja in Protič ga radi tega takole presoja in obsoja: »To politiko Pašič že od nekdaj vodi, a reči to doslej ni smel javno. Da to sedaj pove, je lahko znak smelosti ali pa znak slabosti in zmedenosti, ali je rezultat starinskega in za nas žalostnega neznanja, ali je pa mešanica lokavosti in perfidnosti.« — Politiko preglasovanja je ustvaril Pašič s Pribečevićem, da prode z vidovdansko ustavo in ta politika je nasprotna in zoperna vsem faktorjem, ki so dovedli do državnega in narodnega ujedinjenja. Pašič zna iz zgodovine samo liberum veto. Ta poljski liberum veto je eden njegovih glavnih argumentov proti politiki sporazuma. Za njega je neko stvarno in absolutno načelo, ki naj bi veljalo za vse čase, prilike in slučaje, da je polovica in eden že zakon za polovico manje eden. Polovico in enega pa zna ustvariti tudi umetno, pa naj si bo s silo ali korupcijo ali pa z obema. Če mu je ena stranka s toliko in toliko poslanci na poti, jo enostavno stavi pod obznanilo ali izjemni zakon, nekaj poslancev zapre, nekaj pomeče ven, kar manjka, pa podkupi.

Pašič ne ve, da se svoboda v državi meri po oni svobodi, katero uživajo narodne in druge manjšine ter se niti ne zaveda, da s svojo politiko preglasovanja popolnoma glorificira politiko francoskega konventa in politiko francoskih Jakobincev. Protič pravi, da je to za kraljevskega ministrskega predsednika in 78 letnega starca precej vratolomno. Svojo politiko hoče Pašič opravičiti s tem, da smo en narod. Protič pa pravi: »Če smo en narod, smo bili to tudi poprej, ko se nismo preglasovali, ampak sporazumevali.« — Tisoč let smo živeli odvojeno, tri vere imamo, tri abecede in po velikih različno zgodovino, za to pa najodločnejše odklanjamo Pašičevo politiko.

Politični položaj.

Avstrijsko-jugoslovanska pogajanja. V sredo se je pripeljal v Beograd avstrijski zvezni kancelar dr. Seipel z zunanjim ministrom dr. Grünbergerjem ter strokovnjaki za prometna in trgovska vprašanja. Naš zunanji minister dr. Ninčič je sprejel Seipela na kolodvoru. Glavne programne točke konference med beograjsko vlado in avstrijsko delegacijo so sledeče: Ureditev vprašanja, da se odstranijo izvozne in uvozne prepovedi; uporaba avstrijskih zavarovalnih zakonov v Jugoslaviji; odprava sekvestra v Jugoslaviji nad zasebnim premoženjem avstrijskih državljanov; ureditev dolgov, ki se glase na krone; sporazum glede nekdanjih bosansko-hercegovinskih aktivnih uradnikov in vprašanje njihove pokojnine; ureditev spornih zadev vojaške likvidacije; carinska in potniška kontrola v vlakih; tranzitni promet; vprašanje avstrijskih železniških vagonov in lokomotiv, ki so zadržane v Jugoslaviji; finančna vprašanja, ki se tičejo plebiscitnega ozemlja in vprašanje davkov, ki so se pobrali med plebiscitom; neovirana plovba po Donavi; pogodba o razsojdu; olajšave pri izdaji potniških vizumov; ratifikacija že sklenjenih dogovorov glede obmejnega prometa. Avstrijska delegacija bo tudi naprosila beograjsko vlado, da ji izroči v last nekuanja poslopja avstrijskih poslaništev oziroma konzulatov v Beogradu, na Cetinju in v Skoplju.

Za koroške Slovence. V imenu SLS se je obrnil njen načelnik dr. Korošec na ministra zunanjih zadev dr. Ninčiča, opozarjajoč ga na dolžnost, da pri obisku avstrijskega kancelarja dr. Seipela zahteva, naj avstrijska vlada v smislu senžermenske pogodbe da koroškim Slovcem svobodo narodnega šolstva, naj ne ovira njihovih gospodarskih in prosvetnih organizacij ter da zasigura pri sodiščih polno ravnopravnost tudi za Slovence.

Pribečević in Orjuna. »Slob. Tribuna« doznava, da je došlo do nesoglasja med vodstvom Orjune in med Svetozarjem Pribečevićem, ki je njen duševni oče. Sprli so se radi denarja. Znano je, da je Orjuna v zadnjem času potrošila ogromno denarja za svoje »pohode« proti raznim osebam in redakcijam ter shodom po Vojvodini in sedaj še po Sloveniji. K temu še čajanke in razne parade v Zagrebu in v Novem Sadu. Ker se je razvila sedaj prava volilna agitacija, zahtevajo orjunci vedno več denarja, Pribečević ga pa nima ali ga pa noče dati. Duševni oče Orjune Svetozar Pribečević je v zelo težkem položaju, ker nima več ob svoji strani finančnega ministra in drugih kolegov na vladi in vrhu tega požirajo še listi, ki zanj agitirajo, zlasti »Novi list« v Beogradu, silne denarne svote. Vzdrževati mora tudi Cicvarića in pa njegov »Beograjski dnevnik.« Ker za Orjuno nima denarja, je ta izjavila, da ne bo aktivno podpirala njegove stranke pri volitvah in Jurišić je odstopil od svoje kandidature na Pribečevićev list. Dopisnik »Slob. Tribune« je predsednika Orjune Jurišića obiskal ter ga vprašal, zakaj ne kandidira. Dobil je suh odgovor, da je Orjuna to sklenila in da pri tem ostane. Torej se lahko sklepa, da so orjunci

rekli, ali denar ali te pa pustimo na cedilu. Doznalo se je tudi, da je prišel Jurišić v demokratski klub, tam stavljal svoje zahteve in potem odšel, ko se niso sprejele. — Orjuni so tako napočili težki časi. V demokratski službi so se radikalom zamerili, demokratski gospodar pa nima denarja, da bi jih plačeval, kakor jih je plačeval doslej. Pribečević se boji bodočnosti in tudi njegov pomočnik dr. Edo Lukinić je v velikih zadregah. Demokrati imajo dan na dan svoje sestanke in pri teh tudi razpravljajo, kako bi si zopet popolnoma vdinili Orjuno.

Razcep med radikali, demokrati in zemljoradniki se vidi zlasti sedaj, ko so vložene kandidatne liste. Po Srbiji so vložene od vsake strani skoro povsod po dve in celo tri ali pa kar štiri liste, kar je nastalo po razkolu na dve struji in pa vsled preobilice kandidatov, ki hočejo na vsak način poskusiti svojo srečo.

Hrvatska zajednica na Hrvatskem ni postavila svojih kandidatnih list in je njeno glasilo »Hrvat« izdalo poziv, naj pravi Hrvati volijo Hrvatsko seljaško republikansko stranko. Vodja zajedničarjev dr. Drinković pa le kandidira in je postavil svojo listo v Dalmaciji.

Katoliška stranka. Iz Velikega Beckereka se poroča, da se je tam ustanovila katoliška stranka, ki je vložila svojo kandidatno listo za volilno okrožje Beckerek-Kikinda. To dejstvo je zelo vznemirilo ostale stranke, ker so katoličani v večini in je velika gotovost, da bodo zmagali, posebno, ker so druge stranke tako razcepljene. V tem okrožju so že vložene dve demokratski, dve radikalni, dve zemljoradniški, socijalistična, dobrovoljska in nacionalistična lista. Skupaj je tedaj v tem volilnem okraju vloženih 10 kandidatnih list.

Nakane z zakonom o zaščiti države. Sodišča sprejemajo in potrjujejo kandidatne liste neodvisne delavske stranke, na kateri kandidirajo tudi znani bivši komunisti, poročevalcu »Obzorja« je pa izjavil neki član vlade, ki noče biti imenovan, da bo vlada vseeno razveljavila mandate, ki bodo izvoljeni na tej sprejeti in priznani listi. Poslužila se bo zakona o zaščiti države, češ, da je stranka v bistvu komunistična in da to nič ne de, če sodnija liste potrjuje. Sodnija mora postopati po zakonu ter potrditi liste, če na njih ni nič protipostavnega, vlada pa mora gledati globoje in bo liste, oziroma mandate potem razveljavila. S tem hoče preprečiti, da volilec ne bi volil drugih opozicijskih strank in ko potem delavsko listo razveljavi, se obenem reši neprijetnih volilnih glasov in še zmanjša število opozicijskih poslancev.

Bernotova kandidatna lista. Znani razbijalec delovske fronte, laži-poslanec, ki je pobiral »mito« od beograjske reakcije, urednik »Napreja«, čisti socijalist Bernot, je moral seveda tudi vložiti svojo kandidatno listo. Njen nosilec je celjski pekovski mojster Koren in tudi vsa druga mesta so zasedena z ljudmi Bernotove družbe iz Celja in okolice. To družbo so mariborski socijalisti ob neki priliki imenovali »kolektivno paralizo« in sedaj vidimo, da je ta naziv res prikladen. Bernot pa imenuje svojo družbo »zlato, ki se noče družiti z blatom«, kar naj bi bili drugi socijalisti, oziroma delavci. »Naprej« je prenehal, ker Bernota vse zapušča ter ni več jamstva za tiskarske stroške, včeraj je pa kot — »Ljudski glas« zopet izšel in Bernot pravi, da je imel »smolo, ki se mu pa lahko izpremeni v med.« — Naj se Bernotova družba še pri teh volitvah tako izčisti, kot se je pri občinskih v Ljubljani, Bernot pa naj liže v med spremenjeno smolo.

Po svetu.

Pogreb finančnega ministra dr. Rašina v sredo je bil veličastna žalna manifestacija Prage. Sprevod do krematorija je trajal dve uri. Senat je imel žalno sejo in predsednik Prašek je imel nagrobni govor. Vlada je sklenila, da bodo novoizdani bankovci nosili pokojnikovo sliko, v poslopju emisijske banke mu pa postavi jo spomenik. Prva izdaja zlatnikov bo izročena Rašini novi družini.

Kriza italijanskega fašizma. Pred nekaj dnevi se je vršilo v Trstu prvo zborovanje tržaške fašistovske zveze. Glavni govor je imel poslanec Giunta, ki je rekel: Fašizem je junaška simfonija. Prvi hitri del smo odigrali in sedaj smo v drugem delu, ki je bolj umerjen. Sedaj smo država in ne več stranka. Zato naj se nikdo ne čudi, da revolucionarna vlada uporablja poprejšnje zakone. Ti zakoni so dobri, le pravih mož je manjkalo, ki bi jih znali prav uporabljati. Ako hočemo rešiti sebe in narod, moramo brezpogojno podpirati pravno voljo države. Puliti brade, dajati ricinovo olje, delati pohode, hoditi po kavarnah in trgovinah ter izsiljevati in groziti — to so čini, ki morajo nehati; bili so obsojanja vredni pred prevratom, danes so zločin proti državi. V Italiji je še strašnih negativnih sil, ki se skrivajo pod samim fašistovskim znakom. Fašizem preživlja sedaj svojo notranjo krizo, ki izvira iz osebnih nasprotstev, fevdalizma, začetništva. Nasproti inozemstvu je fašizem moralno osamljen, čemur se more

pridružiti tudi materialno osamljenje. Fašizem je v nasprotju s Rusijo, o prijateljstvu z današnjo Nemčijo ne more biti govora, francosko prijateljstvo bo trajalo samo dotlej, dokler fašizem ne pride v navskrižje s francoskimi interesi, Anglija kot stara parlamentarna država fašizma ne razume. Poleg tega so v inozemstvu znane skupine Italijanov, med katerimi je razvita velika propaganda proti sedanji fašistični vladi. V očigled temu položaju je vlada ratificirala rapalsko pogodbo. Toda zgodovina koraka le od postaje do postaje. Vse, kar je bilo, se lahko povrne. In vse, kar je bilo nekoč rimskega, bo prej ali slej zopet rimsko.

Stroški francoske okupacije. Dosedaj votirana denarna sredstva niso zadostna in francoski ministrski svet je zahteval nove kredite in sicer: 5 milijonov frankov za nevojaške izdatke, torej za carinsko in trgovinsko poslovanje, 50 milijonov za vojaške stroške in 60 milijonov frankov za železnice. Stroški torej silno rastejo.

Proces radi atentatnega poskusa na rumunskega kralja. Vojno sodišče v Bukarešti je začelo z razpravo proti obdolžencem atentatskega poskusa na rumunskega kralja. Obtožencev je sedem in so vsi člani društva »probujačjočih se Madžarov«.

Razsodba v Karoly-jevem procesu. Sodni dvor v Budimpešti razglasi razsodbo v razpravi proti grofu Mihaelu Karoly-ju. Vso njegovo premoženje pripade vsled veleizdaje ogrski državi. Določbe trianonske pogodbe, po katerih so posamezniki vsled političnih zločinov nekaznjivi, se v slučaju Karoly-ja ne morejo uporabljati. Njegovo revolucionarno delovanje pomeni napad na ustavo. Kriv je poleg tega veleizdaje, ker je prisilil kralja, da se je odpovedal prestolu, prevzel nato vodstvo oktobrske revolucije in si prilastil vso državno moč. Z reševanjem nacionalne ideje je pospeševal boljševizem, ki je povzročil v državi grozno škodo. S to razsodbo se je zopet proslavila Horthyjeva reakcija. — Karolyjeva zadeva je vzbudila pozornost po celem svetu, pisalo se je že, da bo Francija posredovala, sedaj pa Madžarska kakor nalašč nastopi proti poštenemu mnenju s tako razsodbo.

Miren razvoj orientalske krize. Domneva se, da bo turška narodna skupščina v Angori sprejela lozanske mirovne pogoje z nekaterimi spremembami glede finančnih, gospodarskih in pravnih določb. Ismet paša se je radi tega že sestal z Mustafom Kemal-pašo.

KAM GRE DENAR?

Županstva so prejela pred kratkim od okrajnih glavarstev odloke sledeče vsebine:

»Vsem občinskim uradom političnega okraja . . . Komanda V. žandarmerijske brigade v Ljubljani je bila vsled pomanjkanja kredita prisiljena ustaviti »Uradni list« za orožniške postaje. Vsa posredovanja za nakladni kredit so ostala brezuspešna.

Orožništvo je vsled tega zelo ovirano v poslovanju in si skuša pomagati na ta način, da prosi občinske urade, da mu prepuste Uradni list na vpogled. Nekateri občine se pa branijo ustreči orožništvu, češ, da mora imeti orožništvo svoj Uradni list.

Ker je to za sedaj vsled proračunskih težav nemogoče, naj bi občine prostovoljno ustregle orožništvu in dale Uradni list na vpogled, kadar za to prosi.

Za občine pri primerni uvidevnosti to ne bo prevelika žrtev, saj se morajo občine in orožništvo itak medsebojno podpirati.

V zadregi smo, ne vemo, kaj bi k temu pripomnili. Centralistična uprava, h kateri so v znatni meri prišpevali naši samostojneži in demokratje, torej ni v stanju preskrbeti našemu orožništvu niti Uradnega lista več in to vkljub ogromnemu zahtevanemu kreditu, katero postavko razvidimo iz proračuna za leto 1922-23 ministrstva vojne in mornarice.

Gotovo ne mislimo na to, da bi odsvetovali našim županom, naj odloku okrajnega glavarstva ne ugodijo, ker vemo, in smo prepričani, da bodo naša županstva orožništvo podpirala. Opozarjamo pa na to dejstvo naše gospode poslance in druge merodajne kroge, ker je mogoče, da bo centralistična uprava v kratkem zahtevala od naših občin ne-le, da dajo orožništvu na razpolago Uradni list, temveč, da prevzamejo sploh vse vzdrževanje našega orožništva, katero že itak stoče in ječi, pod težo centralizma, kateri noče upoštevati njih mizernega stanja ob vladajoči draginji in mu noče primerno zboljšati njegovega gmočnega stanja.

Opozarjamo pa pred vsem na predstojajoče naše volilce in davkoplačevalce in jim svetujemo, da gredo na delo in v boj proti strankam, katere so povzročile, da naša uprava tako trpi pod neznošno težo centralizma.

Dne 18. marca naj naši volilci pokažejo, da so samostojneži in demokratje izgubili pri našem ljudstvu vse zaupanje in da zaupajo edinole stranki, katere se bori za avtonomijo in gospodarsko neodvisnost slovenskega naroda, to je Slovenski ljudski stranki in na njenem programu stoječim kandidatom.

Dnevne novice.

Drofenik in Orjuna. »Jutro« se huduje, ker samostojna »Kmetijska moč« ni prav nič pisala o aretaciji in odpustu orjunaša ing. Vederjaka, ki je zavzemal v mariborskem samostojnem tajništvu ravno tako važno mesto, kakor pri Orjuni. Tudi nad bivšim samostojnim poslancem Drofenikom se jezi, ker je s svojo izjavo obsodil orjunaško početje. — Potem pa naj še kdo reče, da Orjuna ni policajdemokratska.

Kontrolna komisija za prehrano v Hrvaški in Sloveniji je določena od ministrstva za socialno politiko. Imenovana sta že dva komisarja, kontrola prehrane

spada v področje pokrajinskih namestništev in tako izgleda to imenovanje kot nekaka nezaupnica pokrajinskim upravam. Govori se, da bo radi tega pokrajinski namestnik za Hrvatsko dr. Cimič odstopil.

Razven enega. Pred oči nam je prišlo pismo, ki ga je te dni bil duhovnik napisal duhovniku, bivšemu tovarišu v šolah in v službi. Tam se med ostalim bere sledeča zanimiva črtica: a) Vsi najini bogoslovni profesorji so že v večnosti, razven enega. Pristavljamo: Bog ga živi! Dne 12. sušca letos bo dopolnil 55 let doktorske časti in bo dne 17. julija nastopil 60. leto duhovništva. b) Vsi moji duhovniški kolegi so že šli odtod, razven enega. c) Vsi moji bivši dekani, 11, so že pri Bogu zbrani, razven enega. d) Vsi moji nekdanji župniki, 9, so že v Gospodu zaspali, razven enega. e) Vsi moji gimnazijski profesorji so že tam, razven enega. f) Vsi moji bratje, 4, so me tudi že prehiteli, razven enega.

Iz Posavja. V severozahodnem delu Posavja je nekaj inteligentnih gospodov, ki se z vso vneto ogrevajo za bivšega kranjskega »deželnega glavarja«. Čudno se nam zdi, da ti gospodje, kljub temu, da poznajo njegovo proslulo brošuro, še morejo verovati vanj, posebno ker se bore za pošteno, na krščanskih temeljih slonečo politiko. Da bi se spustil omenjeni bivši »glavar« v politični boj z lastnim političnim programom, bi ne dejal ničesar, toda, da se vojskuje le kot ponižen sluga velesrbskega režima, je neodpušljivo in kako ga more podpirati inteligent, ki ga je rodila zavedna slovenska mati, ki s ponosom poje: Slovenec sem . . . Kam so zapravili ti ljudje ponos slovenskega moža, da se tako lahko udinjajo hlapčevskim dušam!

Kmetsko-delavska konzumna zadruga v Rajhenburgu. Eno leto bo že preteklo, odkar imamo v trgu Kmetško-delavsko konzumno zadrugo in vendar še vedno faranov ne zna ceniti njenega velikega pomena za okolico. Zadruga misel je še prav plitvo vkoreninjena. Zadrugarji kupujejo v konzumu le, če dobijo blago ceneje, če je pa enako drago, pa gredo rajši k starim trgovcem in še zabavljajo nad konzumom. Toda to ni prav! Če hočete, da bo vaša zadruga uspevala, jo morate podpirati s tem, da kupite vse pri njej, s čimer vam lahko postreže, tudi v slučaju, da je kak predmet pri njej dražji, ko pri drugih trgovcih. Le tako bo mogoče, da bo vam, če ne prej, ko čez leto in dan, lahko dajala vsakovrstno blago ceneje. Že sedaj, ko ste jo še nezadostno podpirali, je vplivala na cene, da so zmernejše, pa se še tega ne zavedate, toda če vas spomnim na dejstvo, da ste dobili pred ustanovitvijo zadruge pri kopriivniških, zdolskih ali pa krških trgovcih skoro vsako stvar ceneje, mi boste dali prav, kajti zdaj so cene približno povsod enako visoke, torej rajhenburške ne več višje. In vidite: dosegla je to vaša prodajna zadruga, zato se je v svojo lastno korist najtesneje oklenite.

Kdo dela državljanom večjo škodo, kakor finančna uprava ali obstoječa vlada, ki je zopet izdala pravilnik o denarnem sprejemanju pri poštnih uradih! Razcefranega papirnatega drobiža imamo ko lista in trave in zdaj ministrski svet dovoljuje uradom sprejemati samo nepoškodovani in nerabljeni denar in še to v omejenih količinah! Kdo pa ima lepe bankovce? Kdo naj trpi škodo? Ali ne zopet siromaki? Kako pa naj nese na primer človek ob koroški meji bankovce, pri katerih je kaj odtrganega, ali pa so poškodovani Narodni banki, da mu jih zamenja?! Ali ni zatiranje siromakov med vnebovpiljočimi grehi, ki izzivajo maščevanje nad krivci!

Naše vrste se redčijo. V Ljubnem sta v kratkem presledku 14 dni preminula dva vrla, krščanska moža. Eden, Jožef Razbornik, oče č. g. župnika na Koblju, je umrl pri svojem sinu na Koblju dne 7. februarja t. l. in je bil tam pokopan. K večnemu počitku ga je spremljalo pet duhovnikov in mnogobrojna množica ljudstva. — Drugi je Jakob Budna, p. d. Jošk za Ljubnico, ki je umrl 19. februarja t. l. Oba sta bila vzorna očeta svojim otrokom in zvesta dolgoletna naročnika naših katoliških listov. Oba sta trpela na žlednem raku in sta to hudo bolezen prenašala z junaško potrpežljivostjo. Svetila obema blagima možema večna luč. Prizadetima rodbinama naše sožalje.

Orjuna celo v Rogatecu. Iz Rogatca poročajo: Tudi tukaj nas je par napuhnežev osrečilo z Orjuno. Kolovala je nek železniški uradnik tukajšnje lokalne železnice. Niti po noči ne da miru, temveč obija naše šolsko poslopje z lepaki. Ti ponočni jagri se kažejo v pravi luči svojega junaštva. Toliko za danes, prihodnjice več.

Milijonske potrate za pustne prireditve in »Tabor«. Iz Ormoža se nam poroča: »Tabor« poroča, oziroma pravi o milijonski potratu premoženja za pustne prireditve. Ali je mogoče izvedel, da je ormoški Veselič na trgovskem plesu dne 10. februarja t. l. razven vstopnine po 20 dinarjev še plačal 300 dinarjev za to, da je »žiher« ples otvoril. Po drugi strani pa se vozi v Beograd protestirat radi davkov. Kdo je videl nobleso tega trgovskega plesa, se ne čudi rastoči draginji. Dame čevlje na »lak« gospodje suknje na »frak« in to nese trgovcem v tem resnem času.

Dvojni umor v Jarenini. V Jarenini blizu pokopališča stoji hiša, v kateri ste doslej prebivali dve starejši ženici Veingerl. Večeraj zjutraj so slišali sosedje, kako je mukala v hlevu živina obeh Veingerl. Žensk že ni bilo nekaj časa na spregled, pa so šli sosedje gledat, zakaj da živina muka in kje sta obe ženski. V hiši so našli obe ženski mrtvi in se je porodil upravičen sum, da gre v tem slučaju za dvojni roparski umor, katerega bo pa razjasnila in razmotala šele temeljita sodnijska preiskava.

350letnica mučeniške smrti Matije Gubca so obhajali v nedeljo v Zagrebu s slovesno-resno komemoracijo v domu »Hrvatskega Sokola« ob obilni udeležbi. Prečital se je odlomek iz romana hrvatskega hrvatskega pisatelja A. Šenoa »Seljačka buna«, ki opisuje mučeniško smrt Matije Gubca in njegovega tovariša Posavca na Markovem trgu in potem je predaval dr. Rudolf Horvat o vzrokih in razvoju kmečke vstaje. Z živimi besedami je orisal, kako je vstajala zavest in zahteva po človeških pravicah, deputacije so hodile k cesarju in ko je bilo vse zamanj, si je narod sam iskal pravico, zahteva po pravici se je pa nazvala zločin in voditelji ljudskega pokreta so morali prestati strašno smrt pod rabeljskimi rokami okrutne in samopašne gospode. M. Gubec je moral umreti, ideja pa ni umrla in ne bo terbo ljudstvo še naprej vodila v boj za pravice. — Po predavanju se je vil veličasten sprevod na Markov trg, kjer je bila odkrita doprsna podoba seljaškega mučenika Matiji Gubca.

Radikalni teror v Bosni. V Rogatici so radikalni razbihi zemljoradniški shod in z žandarji vred so pretepali zemljoradniškega kandidata Dušana Dimitrijeviča, zaslužnega Srba, ki se je med svetovno vojno boril proti Avstriji pod znanim imenom komitskega vojvode Dule. Drugi dan je prišel Dimitrijevič v pisarno srezkega načelnika, da preda svojo pritožbo. Načelnik Panič je rekel najprej »ima vremena« in še le čez dobro uro je poslal tožitelja k pisarju v drugo pisarno. Mož gre, za njim pa pridrvi žandarmerijski narednik s par žandarji. Eden reče: »Vidiš, to je ta vojvoda Dule!« — in ko narednik to čuje, se zakadi vanj ter začne vpiti: »Čakaj, tvoje krvi se hočem napiti!« — Žandarji so Dimitrijeviča suvali iz pisarne in ko je načelnik prišel, je narednik vojaški pozdravil ter pokorno javil, da je Dimitrijevič nekoga z bokserjem udaril. Dimitrijevič se je branil ter klical, da je to laž, načelnik je pa kar zaukazal: »V zapor z njim!« — Žandarji so padli po Dimitrijeviču, bili ga na vso moč ter vsega krvavega vlekli po dvorišču v zapor, kjer so ga naprej pretepali. Ubili bi ga bili, da se niso bali narodne vstaje.

Nekaj o Rusih v naši državi. Leta 1922 je bilo v Jugoslaviji 28.203 ruskih beguncev. Tekom minulega leta je umrlo 248, rodilo pa se je 406. Državna komisija je dajala pomoč za vzdrževanje treh vojniških kadetnih šol (225 dijakov), treh dekliških šol (710 učenk) in ene mešane rusko-srbske gimnazije v Beogradu (160 dijakov, od teh 120 v internatu gimnazije.) Razven tega še daje državna komisija pomoč »Sveruskome Savezu Gradova« za vzdrževanje nekoliko šol za odgojo malih otrok (750). Visokih ruskih šol v naši državi ni, ruski dijaki se šolajo na jugoslovanskih vseučiliščih in tehničnih šolah. Vlada je doslej izplačevala 1200 dijaških štipendij in sicer vsako po 400 din. Za poboljšanje hrane študentom je plačevala vlada mesečno 120 tisoč dinarjev. V Beogradu zidajo za ruske dijake »Ruski dječji dom«, kojega stroški bodo kriti iz državne blagajne. Vrh tega je najeta v Beogradu ena velika hiša za ruske begunce, ki pridejo samo začasno v mesto. — Tekom minulega leta je vzdrževala državna komisija razne kurze, katerih se je udeležilo 650 Rusov. Ne smemo pa tudi pozabiti, da se vzdržujejo na državne stroške razne ruske bolnice in ambulatoriji. Sicer je pa res, da se odrasli Rusi v naši državi po večini vzdržujejo sami, a država pa mora skrbeti za njihove otroke, starce in bolnike.

Po preteku dvanajstih let je padel pravici v roke. Neki Lazar Kečanski, kmet iz Vojvodine je ubil pred 12 leti svojo ženo in nato pobegnil v Srbijo. Pred nedavnim časom se je spet preselil iz Srbije v Vojvodino, kjer si je kupil tudi hišo. Ker ga je pa le želja po rojstni vasi vedno bolj gnala, se je vrnil celo v svoje nekdanje selo Nadalj. V rojstni vasi pa so ga zopet spoznali, ovadili oblastem, ki so ga zaprle. Redek slučaj, da pade človek vsled domotožja po preteku 12 let pravici v roke.

Novi Sad pod vodo. Donava vedno bolj narašča in grozi s celotno poplavo Novemu Sadu. Valovi Donave so podri nasip v bližini mestne klavnice pri kanalu Kralja Petra. Ljudje se so morali izseliti iz tamošnjih hiš, ker je voda vdrla v hiše za pol metra na visoko. Materialna škoda je ogromna in sedaj je še nevarnost, da bo Donava poplavela še drugi del mesta.

Delegacija ministrstva financ objavila uradno: Gospod minister za finance je podaljšal rok za plačanje letne takse za stara vozila do konca februarja 1923.

DR. KUKOVEC PRIZNA KRIVDO ZAPRTIH ORJUNCEV.

Ko je po napadu na Cirilovo tiskarno policija aretirala tri osumljeni orjunaše, je dr. Kukovec za nje interveriral pri sodniji in pri ministrstvih v Beogradu. Trdil je, da so aretiranci popolnoma nedolžni ter zahteval, da se izpustijo iz zapore. »Tabor« je kričal v svet, da so aretiranci le žrtve klerikalne denunciacije, da so nedolžni in brez vsake krivde. V enakem smislu so se glasila poročila »Tabora« in »Jutra«, ko je državni pravdnik zadnjo nedeljo dalo zapreti nadaljnjih 11 orjunašev kot osumljenih hudodelskega dejanja v Cirilovi tiskarni. Orjuna je prirejela protestna zborovanja, pošiljala proteste na razne oblasti, zahtevala takojšen izpust zaprtih orjunašev ter glasom oklica v »Taboru« z dne 21. februarja t. l. začela zbirati donacije za nedolžne (?) žrtve »klerikalnih denuncijantov«.

Takoj prihodnji dan dne 22. februarja pa dr. Kukovec v uvodniku »Tabora« pod naslovom »V sredi volilne bitke« z lastnoročnim podpisom odkrito in javno prizna, da so aretirani orjunaši v razburjenosti res razbili stroje v Cirilovi tiskarni ter tam povzročili obširno škodo. Da ne bodo Taboriti zopet rekli, da mi sami

jamo in dr. Kukovca obrekujemo, zato v naslednjem doslovno citiramo, kar piše dr. Kukovec v omenjenem članku: On pravi:

«Glavni nasprotnik (naprednjakov namreč), ki je načelni nasprotnik, je klerikalizem. Naša javnost ima nekoliko preveč respekta pred njim. Pokazati nima nikakih uspehov, razen, da je spravil s hujškanjem duceat mladih ljudi v ječo zaradi državnega prepričanja, ker so v razburjenosti napravili nekaj škode v klerikalni tiskarni.»

Tako je torej dr. Kukovec sam javno priznal in odkrito povedal vsemu svetu, da je duceat mladih ljudi, ki so zdaj pod ključem, res razbijali v Cirilovi tiskarni ter tam napravil ogromno škodo. Mi smo za to priznanje voditelju demokratske stranke srčno hvaležni. Ravno tako hvaležna mu bo tudi policija, oziroma preiskovalni sodnik ter vse oblasti, pri katerih se je dr. Kukovec trudil za osvoboditev orjunskih razbijačev. Čudno se nam zdi samo to, da se dr. Kukovec poteguje za izpust ljudi iz ječe, o katerih sam piše v «Taboru», da so krivi. Tako postopanje je za resnega politika, kakor bi moral biti vodja demokratske stranke, res nedostojno. In za brezplačno zastopstvo priznanih razbijačev in razbijačev, ki na tatinsko-roparski način s ponarejenim ključem ponoči vderejo in vlomijo v tujo hišo, ogrožajo hišnika z revolverji ter razbijejo tuje imetje, se pulijo mariborski demokratski advokati! Res globoko je padla demokratsko-advokatska morala!

Naša volilna skrinjica je 2.

Iz Maribora.

VOLILNO ZBOROVANJE NAŠE STRANKE V MARIBORU.

Pred zborovanjem.

Za dne 21. t. m. ob pol osmi uri zvečer je sklicala naša stranka v Gambrihovo dvorano volilni shod. Zborovanje je bilo razglašeno le potem nezatne novice v «Straži» — brez plakatov in brez posebne agitacije, a vendar so bili vsi obsejni prostori pri Gambrihovi nabito polni, a ne žensk in otrok, ampak samo mož-volilcev iz mesta in bližnje okolice.

Manifestacijski shod naše stranke so hoteli motiti člani Orjune, ki so se nameravali uriniti v zborovalno dvorano pod vodstvom knjigovodje Mariborske tiskarne in bivšega brivca v škofovih zavodih Doležala. Orjuncem je šel na roko tudi policijski komisar in le pro forma ne-več-orjuncem Sternad. Vrli člani naše Ljudske straže so zabranili orjunskim pretepačem vstop in tako se je lahko začel shod povsem mirno in v redu kot je že navada pri naših shodih.

Otvoritev zborovanja.

Od zborovalcev izvoljen predsednik prof. Vesenjajak je otvoril zborovanje in podal besedo veselo navdušeno, od vseh zborovalcev pozdravljenemu našemu voditelju dr. Korošcu.

Iz govora dr. Korošca.

Govornik je predvsem poudaril dejstvo, da je pri nas na Stajerskem vložilo kandidatno listo 11 strank in stranic. Pojav tolikanj strank je izraz ljudske občne nezadovoljnosti, katero hočejo izrabit nekateri brezvestni demagogi v svojo osebno korist in kličejo v življenje vedno nove stranke.

Kljub pojavom tolikanj novih strank, pa smo lahko ugotovljeni, da bo dobila SLS večino in to radi tega, ker je avtonomistična, ker je socialna in krščanska.

Malodane vsi Slovenci smo se izrekli in odločno vztrajamo na avtonomiji, ker hočemo in moramo ohraniti naš jezik, kulturo in svoje gospodarstvo. Mi Slovenci smo za skupno državno hišo, a v tej hiši zahtevamo svojo sobo, svojo kuhinjo in svojo blagajno.

Nato se je dotaknil govornik naše slabe uprave, pod katero trpimo vsi. In pri pogledu na občno slabo upravo moramo konstatirati žalostno dejstvo, da se dela in pritiska ravno potem slabe uprave od vladne strani tudi na nas Slovence, da bi s časom zavladale tudi pri nas one žalostne razmere, kot jih vidimo po Makedoniji in južni Srbiji.

Ker hočemo odpraviti škandalozne upravne razmere, ker nečemo, da se potisne s časom tudi Slovenija na nivo Makedonije in južne Srbije, ker zahtevamo javno varnost za posameznika in njegovo imetje — zahtevamo tudi avtonomno Slovenijo.

Dr. Korošec o fašizmu.

Fašizem je gibanje, ki ga danes opazimo že po celotnem svetu in katerega nikakor ne smemo podcenjevati, ali omalovraževati. Fašizem je nauk, ki ga lahko na kratko označimo z besedami: Pri povojnih razmerah je najboljše, da jaz tebe z brutalno silo prisilim, da sprejmeš moje mišljenje in ako ti tega nečeš, ti silovito razbijem tudi glavo.

Fašizem se je pred vsem globoko usidral v Italiji, kjer je izkoristil povojne razmere in udaril proti socia-

lističnim in komunističnim prevratnim poskusom. Do današnje moči se je povsod fašizem v Italiji samo s pomočjo državne in vojaške zaštite.

Istih načel kot fašizem je tudi ruski boljševizem, ki je izvršil v praksi vse vzeti z brutalno silo in potem odvzeto zopet razdeliti med družbo. Fašizem vidimo tudi v Čehoslovakiji, to so legionarji; na Madžarskem, v Avstriji, Nemčiji, na Bolgarskem in najbolj opasen je pa za Poljsko. Glede Poljske je danes vprašanje: ali bo radi fašizma levičarjev in desničarjev še sploh obstala kot samostojna država in kako dolgo še?

Delovanje fašizma v Jugoslaviji.

Zelo, zelo čudno lice pa ima jugoslovanski fašizem, ki je od zgoraj naperjen proti Slovincem in Hrvatom in nikjer proti Srbom. Vsi napadi naših orjuncem na osebno varnost in imetje posameznikov ter korporacij se vršijo le proti Slovincem in Hrvatom in le v par neznatnih slučajih so se doigrali tudi proti Madžarom v Vojvodini. Res žalostno in resnično dejstvo, ker so naši jugoslovanski fašisti čisto navadni hlapci — velesrbstva.

Velesrbstvo si je stavilo nalogo: naš jezik, našo kulturo in gospodarstvo posrbiti in, kar je pri nas do brega, nam hočejo iztrgati. Nam vzeti jezik, kulturo in gospodarstvo — to je velesrbsko edinstvo, a mi Slovenci smo se in se bomo temu uprli z vso silo, ker se nečemo ne pohrvatiti in ne posrbiti in k temu nas ne bodo prisilili niti orjunske batine.

Žalostno je v naši državi dejstvo, da je ravno državna uprava dala takorekoč iz rok oblast, katero bi morala vršiti ona in jo izročila v roke organizaciji Orjune. Ker se ravno velesrbstvo upira na fašizem, ne moremo pričakovati od sedanje vlade, da bi razpustila fašistovske organizacije. In ker je ravno naša stranka najbolj proti velesrbsstvu, bodo imeli fašisti tudi največ opravka z nami.

Najmanj, kar se zahteva od državne oblasti, je: zaštita osebne varnosti in lastnine. Ako državna oblast ne vrši teh dveh temeljnih dolžnosti, potem dobijo lopovi in razgrajaci v roke moč, da se upajo ogroziti osebno varnost in ropati lastnino.

Mi Slovenci gotovo mislimo pošteno glede naše države in radi tega apeliramo na državno oblast, da zaščiti osebno varnost in imetje posameznikov. O pokrajinski vladi v Ljubljani vemo, da bi bila pripravljena, nas zaščititi in razpustiti Orjuno, a ne najde za slombe tozadevno v Beogradu.

Ako pa državna oblast kljub apelu ne bo branila naše osebne varnosti in imetja, si ga bomo pa sami — organizirali bomo samooobrambo.

Naši fašisti naj nikar ne gledajo na početje fašistovskih organizacij v Italiji in v Rusiji, ker pri nas bi tak nastop fašizma pomenil razkroj države.

Nato je obsodil dr. Korošec napad Orjune na Cirilovo tiskarno in njegovo obsodbo so vsi zborovalci ogorčeno sprejeli s »pfujt«-klici.

Konec dr. Koroščevega govora.

Proti koncu svojega govora se je dotaknil dr. Ant. Korošec tudi računanja raznih strank, koliko mandatov bo dobila vsaka posamezna. Imamo 11 strank, pa samo 15 mandatov. Vsaka stranka hoče po enega in več mandatov in nam kot najmočnejši stranki ne bi radi odstopili nič... (Smeh in krikot od strani zborovalcev.) Nato je končal dr. Korošec burno pozdravljen. Njemu se je zahvalil prof. Vesenjajak in podal besedo kandidatu Zebotu, ki je izvajal:

Čudno zgodovino ima današnji shod. Grožnje niso izdale nič. Prišli ste. Danes obhaja SLS iz mesta Maribor in okolice svojo prvo parado, drugo bomo slavili na praznik sv. Jožefa. Na delo, da bo zmaga sijajnejša kot si jo sami želimo in mislimo.

Po kratkih besedah Zebota je prečital prof. Vesenjajak sledeče soglasno sprejete resolucije:

1. Izražamo svojo zahvalo in zaupanje našemu voditelju za njegovo neustrašeno borbo za poštenost, red in za zakonodajno samoupravo Slovenije.

2. Obsojamo fašizem in njegov nastop proti Slovincem in Hrvatom, posebno pa še tatinsko-roparski napad na najstarejše narodno ljudsko podjetje v Mariboru.

Poslanec Zebot je še pozval ljudske množice, naj se mirno razidejo, ne izzivati, pokažimo, da nismo bande, da nismo niti blizu podobni divjaškim orjuncem. In v lepem redu in miru so se čete SLS razvalile po mariborskih ulicah.

Samo 150 ljudi je bilo na klerikalnem shodu v Gambrihovi dvorani. Tako poročata «Tabor» in «Jutro.» Mi beležimo to vest samo radi tega, da se stotine in stotine zborovalcev prepričajo, kako demokrati lažejo. Velika Gambrihova dvorana brez stolov, brez miz nabito polna do skrajnosti in še stranske sobe polne naših volilcev — to bi znašalo samo 150 ljudi! Čestitamo h taki kapitalni laži!

Rebek, priganjač dr. Kukovca, sklicuje za soboto, dne 24. februarja, zvečer ob 8. uri, volilni shod pri Oroviču. Na shod vabijo: brivec Novak, trgovec Pinter (!), Miha Vahtar, Ivan Kravos, Ivan Šostarič in Rud. Monjac. Kdor izmed obrtnikov in trgovcev še hoče bodoča leta imeti tako nesrečno finančno in carinsko politiko v naši državi, kakoršna je bila za časa ministrovanja demokratov, posebno Kumanudija, Kukovca in Zerjave, ta naj le agitira in glasuje za dr. Kukovca in za Rebeka.

Na naslov glavne carinarnice v Mariboru. Bogme (tak začetek bo menda razumel?) da me je sram tega, kaj vse moram kot iskren Slovenec in torej SHS-državljan »podvzeti«, da dobim podaljšanje prolaznice kot dvolastnik ob državni meji. Rečeno je bilo, da se

bodo znanprej te prolaznice izdajale temeljem dogovora med obema sosednjima državama, torej na obeh straneh z istimi formalnostmi; zdaj pa vidimo, da na primer avstrijski državljani te prolaznice dobe kratkim potom s prigrilom pri finančni straži, mi srečni dvolastniki iz SHS pa še na bolj zapleten način kakor lani in z naravnost smešnimi ceremonijami (ako španski ceremonijel na dvoru ni pametnejši, potem — ubogi dvorjani!): od vseh koncev in krajev si moraš skup iskati overenja i potrdjenja — menda kakih 5 ali 6 — vsa v isti reči. Pa še te zahteve niso enotne: glavna carinarnica zahteva te, nje ekspozitura pri Zgor. Sv. Kungoti pa še druge zraven (od orožništva); zdaj pa vedi, kako naj pravo zadeneš! Poleg vsega tega pa ti še ni oskrbljeno potrjenje prolaznice od nem.-avstrijskih oblasti, ki ti torej kljub prolaznici, ako jo boš kedaj poletil iz Maribora — ali iz Beograda!? — dobil, lahko vsak čas prepovedo dohod na tvoje posestvo onstran meje. Naj torej prestavna glavna carinarna izda natančna in tudi za njene ekspoziture veljavna navodila za doseg novih prolaznic, pa naj jih nam prijavi v razumljivi slovenščini, ne pa v SHS jezikovni mešanici, kakor jo imam tu pred sabo; toliko milosti menda Slovenci na sedežu mariborske oblasti že smemo terjati, da se nam vsaj razločno pove, s čem nas hoče kdo šikanirati! Ako bi na primer v nekem «Jemstvu» — (menda jamstvu) moral pisati, da imam po overjenju suda opštine J. imanje u ataru sela J., kdo mi naj razloži, kaj s tem podpišem, ko pa na primer ne župnik, ne učitelj besede atar v nobenem slovarju ne najde. Naši sosedje onstran meje se nam pomilovalno ali zaničljivo posmehujejo. Najlepše pa bo, ako ob teh formalnostih še prolaznic ne bomo imeli, ko bo treba že na polju delati, kakor lansko pomlad!

Orjunc in tajnik Franjo Kenda je baje storil trden sklep, da se bo poboljšal, ker mu je naše zdravilo v zadnji «Straži» prav dobro zalego. Mogoče je pa tudi, da je sprevidel, da se zna dne 18. marca z Kukovcem vred pošteno blamirati. Zato se je oklenil zopet svojega glavnega posla «šnopsanja» ter svojega postranskega dela kot tajnik, ah pardon: kot nadstrankarski tajnik. In priznati moramo njegovo doslednost. Takoj ko je v sredo «Stražo» prečital, je bil že pri delu s svojim zvestim tovarišem-orjuncem in čevljarjem Monjajem v kavarni «Beograd», in sta s posebno vnemo po «šnopsanju» udarjala, češ, nič ni res, kar «Straža» piše. Kenda je storil nadalje tudi sklep, da bo ostal zvest orjunc in pravi, da je na to posebno ponosen. Ne bo pa šel v noben lokal več, v katerem so na «Stražo» naročeni. Mi pa pravimo, da bo moral potem že doma ostati, ker če on ne mara «Straže» čitati, jo bomo pa mi. Mi se sicer veselimo tega poboljšanja, ampak atek bodo hudi, ker jim bo potreba zopet globoko v žep poseči. No, gospod, nič se ne bojte, mi bomo že pazili, koliko je na vašem poboljšanju resnice, ako nas pa varate in nas obrtnikov v miru ne pustite, vas bomo še od druge strani pogledali in našim ljudem povedali zelo zanimive reči. Pomislite na napad Orlov leta 1920 na Bledul!

Zakaj me ni bilo dne 22. februarja na sodišče. — Dr. Reisman me baje toži, ker sem mu pljunil kot duševnemu vodji orjunske divjaštev v obraz. Sodniški g. Vrblu se je silno mudilo in je baje kar v treh dneh razpisal obravnavo. Bil sem na volilnih shodih v šentlenarškem okraju in pošta me ni mogla doseči. Nisem se skrival, ker nisem nikdar bil strahopetec. A g. sodniku Vrblu priporočam, da se pomiri, kajti do dne 18. marca po obstoječih zakonih niti on, niti njegov srečni drug dr. Reisman nimata pravice mene klicati na sodnijo. Moji volilci pa bodo gg. Vrblu in Reismanu tudi na dan volitev odvzeli veselje klicati Zebota na sodišče. — Fr. Zebot.

Na našo zadnjo notico «Stanovanjski urad in vse, ki iščejo stanovanj, opozarjamo...» smo dobili sledeče obvestilo: Stanovanje v postopju glavne pošte je določeno za uradno stanovanje predstojnika glavne pošte, že odkar to postopje stoji ter se je do prevrata vedno kot tako uporabljalo. Ker sedanji predstojnik takoj po prevratu ni mogel prevzeti stanovanja, se je isto začasno odstopilo raznim strankam. Ko je bil v Maribor premeščen poštni kontrolor g. Zemljik Milan, ni mogel dobiti stanovanja ter mu je zato pošta odstopila začasno to stanovanje, do kojega pa ima izključno pravico le uradni predstojnik. Kontrolor Zemljik je izpraznil to stanovanje pred par mesci, a stanovanje se ni moglo osnažiti in pripraviti za vselitev, ker gradbena direkcija, v koje kompetenco spada vzdrževanje erarnih poslopij, ni imela za to potrebnih kreditov na razpolago. Šele pred par tedni so se dovolili oskrbnistvu poslopja najnujnejši krediti za očiščenje tega stanovanja. Oskrbnistvo je v okvirju odobrenih kreditov začelo s čiščenjem, koje pa še do danes ni končano ter mora radi tega ležati stanovanje momentano nezasedeno, ker še ni pripravljeno za vselitev.

Krščanska ženska zveza v Mariboru ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 25. februarja v Lekarniški ulici 6. Pridite vse članice, da slišite poročilo odbora, naj ne ostane nobena doma. Začetek ob 5. uri popoldne.

Danes zvečer ob pol 8. uri predava v Slovenski krščansko-socialni zvezi vč. g. profesor Bogovič o špiritizmu. Ker je predmet nad vse zanimav, pričakujemo obilne udeležbe!

Proslava. V soboto, dne 3. sušca 1923, proslavi narodno gledališče v Mariboru 65letnico rojstva in 40letnico kompozitorskega delovanja slovenskega komponista Viktorja Parme. Ob tej priliki se vprizori v narodnem gledališču njegova prva opera «Urh, grof celjski.»

Darovi za PTL. Komanda mariborskega vojnega okrožja je zbrala med oficirji in moštvom 250 dinarjev za protituberkulozno ligo. Svojim ustom odtrgajo, da

pomagajo siromakom. Koliko pa je v Mariboru milijonarjev, na katere se je obrnila liga s prošnjo za skromno pomoč, pa niti odgovora ne dajo! — Mesto cvetic na grob g. K. Staudingerja je poslala za ligo obitelj F. H. 20 dinarjev.

Častni predsednik MGA. V torek, dne 20. t. m., se je poklonila deputacija MGA g. okrajnemu glavarju dr. Lajšču ter ga naprosila, da sprejme na obnem zboru soglasno sprejeto izvolitev častnega predsedništva društva MGA. Okrajni glavar je poverjeno mu častno mesto sprejel z veseljem in obljubo sodelovanja. Deputacija je nadalje g. okrajnega glavarja obvestila, da je bil pri isti priliki soglasno izvoljen g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar za protektorja društva in da se mu v to svrhu o priliki pokloni posebna deputacija. G. okrajni glavar se je zanimal tudi za gradbeno loterijo ter obljubil, pospešiti to prireditev ter jo kot prvo večjo delo gradbene akcije priporočiti na pristojnem mestu.

Predavanje o stanovanjskem vprašanju v mestnem kinu. Ker se vrši v nedeljo v dvorani Ljudske univerze občni zbor Muzejskega društva, se vrši predavanje o stanovanjskem vprašanju in zgradbi lastnih domov v mestnem kinu ob 10. uri dopoldne.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

»Dobri Bog!« je vzkliznil in požljivo požiral neverjetno pripovedovanje:

»Dirjal je skozi vas in razbijal — Jaffers nezavesten — Huxter ranjen — Nezmožen, da bi pripovedoval, kaj je videl — Major oropan — ženske blazne od strahu — Okna pobita — To neverjetno poročilo je najbrž izmišljeno.«

Kemp je strmel v vrste. »Najbrž izmišljeno —!« Spet je pograbil list in iznova bral.

»Toda kedaj nastopi postopač? In čemu si je izbral postopača?«

Trdo se je sesedel na stol.

»Ta človek ni samo neviden, — pamet se mu je zmešala! Znorel je! Ubijalec —!«

Ko je zora pogledala v sobo in pomešala svojo blede svetlobo z lučjo svetiljke in s tobačnim dimom, je Kemp še vedno hodil po sobi gorindol in skušal razumeti nerazumljivo dejstvo.

Preveč razburjen je bil, da bi mogel zaspati. Služinčad ga je našla v sobi in mislili so, da je vso noč študiral.

Dal je nenavadno, pa izrecno naročilo, naj pripravijo zajutrek za dve osebi in naj ostanejo v pritličju. — Nato je nadaljeval svoje sprehode po obednici in čakal na časopise.

Ti so mnogo pripovedovali, pa malo povedali. Tudi sinočnji dogodki v Port Burdocku so že bili v listih. Iz njih je posnel Kemp, kaj se je zgodilo »Pri veselih kvartavcih« in zvedel za Marvelovo ime. »22 ur sem bil pri njem«, je pravil Marvel. Tudi nekaj novih podrobnosti iz Ipinga je bilo v časopisih. Med njimi to, da je nevidni človek prerezal brzojavne žice. Niti besedice pa ni bilo o razmerju med postopačem in nevidnim človekom. Marvel namreč ni ničesar povedal o knjigah in o denarju.

Hlastno je požiral Kemp vsako besedico in je poslal deklo še po več časopisov. Tudi te je željno prelistal in prebral.

»Neviden je!« je govoril sam s seboj. »In dogodki se

berejo kakor čini blaznega! Kaj vse more ta človek storiti —! Kaj vse more storiti —! In gori v moji spalnici je, svoboden in nezastražen —! Kaj naj ukrenem?«

»Na primer — ali bi prelomil besedo, ako bi —. Ne —!«

Stopil je k pisalni mizi in začel pismo. Ko ga je pol napisal, ga je raztrgal. Napisal je drugo. Prebral ga je in premišljeval. Nato je vzel ovoj in naslovil pismo na polkovnika Adye, Port Burdock. —

Njegov nevidni gost se je v tem zbudil. Slabe volje je vstal in Kemp, ki je vlekel na ušesa in pozorno poslušal na vsak glas, je čul njegov nagli korak nad seboj. Stol je zaropotal in steklenica se je zvenketaje zdrobila. Kemp je pohitel po stopnicah.

XIX.

Teorija nevidnosti.

Kaj se je zgodilo?« je vprašal Kemp, ko ga je njegov gost spustil v sobo.

»Nič!« je bil odgovor.

»Ampak, — vraga, — steklenica je ubita!«

»Slaba volja, druga nič! Pozabil sem na ranjeno roko. Boli me!«

»Zdi se, da ste zelo nagnejni k razburljivosti —!«

»Da —!«

Kemp je pobral črepinje.

»Vsi časopisi govorijo o vas«, je pravil in držal črepinje v rokah, »o tem, kaj se je zgodilo v Ipingu in v Port Burdocku. Pa nihče ne ve, da ste pri meni.«

Nevidni človek je zaklel.

»Vaša skrivnost je izdana. Mislim, da je bila dosejaj vaša skrivnost. — Ne vem, kake načrte imate, pa razume se, da vam bom z veseljem pomagal.«

Nevidni je sedel na posteljo.

»Zajutrek je pripravljen!« je dejal Kemp in govoril brezbrizno in brezskrbno kolikor je mogel. Vesel je bil, ko je njegov gost rade volje vstal in šel z njim v knjižnico.

»Preden vam morem pomagati«, je začel dr. Kemp,

»moram na vsak način kaj več vedeti o vaši nevidnosti!«

Nemirno je pogledal skozi okno in govoril kakor človek, ki govori, da izpolni molk. Pred njim je sedela nočna obleka, brez glave, brez rok, si brisala nevidna usta z brisalico, ki je prosto visela v zraku. —

»Stvar je zelo enostavna, — zelo enostavna!« je dejal Griffin in položil brisalico na mizo.

»Brez dvoma za vas, ampak —!« Kemp se je nasmejal.

»Seveda, seveda! Tudi zame je bila stvar izpočetka čudna. Ampak sedaj —. Veliki Bog —! Toda velike reči bova še storila! — Prvikrat mi je ta misel prišla v Chesilstowu.«

»V Chesilstowu —?«

»Šel sem tja, ko sem zapustil London. Saj veste, da sem zamenjal medicino s fiziko, ki —. Da, tako je bilo. — Fizika svetlobe me je zanimala.«

»Ah —!«

»Optična gostota! Vprašanje je polno ugank in le tu pa tam se blešči skozi njega jasni žarek. Dvaindvajset let sem imel in poln navdušenja sem bil. Dejal sem si:

Proda se po zmerni ceni zaradi družinskih razmer 10 hl starega in 30 hl novega dobrega vina. Naslov na upravištvu »Stražec«. 84

Delavci se sprejmejo na hrano. Gosposka ul. št. 23, pri hišnici. 85

Svetli premog rujav, bukov, ogle, trda in mehka drva, la in ila, vsaka množina na dom postavljena, prodeja najceneje Dav. Johar, Gregorčičeva ul. 1. 83

Hoteli, zavodi pozor!

Proda se izvrstna peč za peko kruha dvakrat po 4 kolače peciva in sušenje sadja s 6 lesami; zunaj železna, znotraj obzidno opeko tkv. »Welsin-Reformwerke«. Na kolesih se postavi kjerkoli ter takoj porabna. Služi vsake vrste kurve. Točna navodila zraven. Šele malo rabljena. Več pri lastniku M. Škubala, Jurski vrh 1, pošta Gor. Sv. Kungota. 3-3 75

Študenec z vsemi potrebščinami se proda v Mariboru, Meljska cesta 24. 3-3 76

Modra galica 98/99%, žveplo z krat rafiniran, »Fl. ristellac« bencin, s trošrine, šarino in brez trošrine, vsakovrstna strojna r.f. olja ponuja po najnižjih cenah

Mahorko, Maribor d. z o. z. Slovenska ul. 8 telef. 133.

svoje življenje bom posvetil temu vprašanju. Vredno je truda! Znano vam je, kako neumen je človek z dvaindvajsetimi leti —!«

»Neumen tedaj in neumen pozneje!«

»Kakor da bi veda prinesla človeku zadoščenje —.

»Začel sem in delal kakor črna živina. Trdo sem delal in razmišljal o stvari —. Celih šest mesecev, preden se je zasvetila luč skozi temo ugank in ovir. Našel sem splošno načelo o pigmentih in o refrakciji, formulo, geometričen izraz, ki je vse povedal. Navadni ljudje, — niti navadni matematičarji ne vedo, kaj vse pove taka splošna formula proučevalcu molekularne fizike. V knjigah, v tistih, ki mi jih je skril postopač Marvel, — v njih so čudeži, skrivnosti —! Toda moja formula ni bila metoda, le ideja je bila, ki bi mi utegnila pokazati pot, kako bi se dalo brez posebnih izprememb v bistvu snovi — iz vzemši morebiti barvo — znižati refrakcijski indeks do indeksa, ki je lasten prozornemu zraku.«

»Hm —! Trd oreh!« je dejal dr. Kemp. »Pa še ne razumem, kako —. Razumel bi končno, da naredite neviden recimo kamen, ampak nevidnost živega človeka — ta je še daleč —!«

»Gotovo! Ampak pomislite, da je vidljivost kake stvari posledica njenega odnosa do svetlobnih žarkov. Naj vam razložim nekaj temeljnih pojmov, ako jih še ne veste. Pojasnili vam bodo moje poznejše razlaganje. — Znano vam je, da telo — kakršnokoli — absorbira svetlobne žarke, ali pa jih odbija, ali pa jih lomi. Ali pa se zgodi vse troje. Ako jih ne absorbira, niti ne odbija, niti ne lomi, ni vidno, — je prozorno. Tale škatla n. pr. je rdeča, ker barva absorbira del svetlobnih žarkov, druge pa odbija in sicer rdeče. Ako bi ne absorbirala žarkov, ampak vse odbijala, bi se vam ne videla več rdeča, temveč svetlobela. Srebro na primer! Steklena škatla bi ne bila svetlobela, tudi bi ne bila popolnoma vidna, ker steklo ne odbija in ne lomi mnogo žarkov. — Razumete? Od nekaterih strani bi bila prozorna. — Nekateri vrste stekla so prozorniješe ko druge. Škatla iz tenkega stekla bi bila le malo vidljiva v slabi luči, ker bi le malo žarkov lomila in odbijala.

(Dalje sledi.)

Nc V 836/23-1

Prostevoljna dražba nepremičnin.

Na tretjog lastnikov Rudolf Kokoschnegg a in Viiijema Li-ningerja se prodajo na javni dražbi nepremičnine vlož. šte. 34 kat. obč. Grajski marof, bstoječ iz parcel šte. 53/1 stavbišče v izmeri 6 a 43 m² in vlož. šte. 258 kat. obč. Grajski marof, obstoječ iz parcele šte. 53/2, stavbišče v izmeri 2 a 83 m² s hišo šte. 8 v Mariboru, Zrinjskega trg, za pristavljeno izklicno ceno Din. 300.000 dne 8. matca 1923, predp. ob 10. uri kot celota. Dražba se vrši v Mariboru, Zrinjskega trga 8.

Ponudbe pod izklicno ceno se ne sprejrejo. Zastavne pravice na zemljišču zavarovanih uonikov se izbrisejo. Kupnina se plača cela v gotovini. Za potrditev prodaje imata prodajalca tri dni premisleka. Izkupilo prodaje je plačati v 8 dneh po odobritvi dražbe v roko dr. Oskarja Orosel, odvetnika v Mariboru.

Ostali pogoji prodaje in plačevanja se smejo vpogledati v pisarni notarja Mihaela Korberja in in odvetnika dr. Oskarja Orosel v Mariboru.

Maribor, dne 21. februarja 1923.

Mihael Korber, l. r. notar kot sodni poverjenik.

Moška kaznilnica v Mariboru

oavešča s tem, da prevzame zopet vsako količino preje za tkalnico.

Prevzame in oddaja se:

Maribor, Solška ul. 5
dvorišče na levo.

Tam se izdaja tudi izgotovljeno blago

KLOBUKE

ČEVLJE

6-15 65

PERILO

samoizaveznice, dežne plače, dežnike, torbice za trg, nahrbtnike i. t. d. v veliki izbiri nud. najceneje

JAKOB LAH, MARIBOR, GLAVNI TRG 2.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10
Perje za postelje!

Veletrgovina z premogom in drumi
na debelo ————— na drobno

F. & A. UHER

Slovenska ul. 8 Telefon 344

CENIK:

9-10 55

PREMOG v vsaki množini na dom postavljen po Din. 32, 37, 42, 45-25 in 66-75 za 100 kg.

DRVA: bukova cela na dom postavljena la Din. 700, ila Din. 625 za klastro.

BUKOVA REZANA 20 cm dolga na dom postavljena la Din. 50, ila Din. 45 za meter.

MEHKA 1 meter dolga vezaza (odpadki) Din. 0-27 za kg na dom postavljena.

Naročila se sprejmejo samo v pisarni v Slovenski ul. 8.

KOROŠKA
CESTA 19

MARIBOR
interurb.
telefon št. 157

Dragotin
ROGLIČ

O najboljši
čevlji

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od 1. novembra 1922 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti

po 5%

Vloge na trimesečno odpoved po 5 1/2%, večje in stalnejše vloge po dogovoru od 6% do 6 1/2%.

2-3

939